

PĚCHOTNÍ ROZHLEDY

ROČNÍK II.

Redaktor: Podplukovník Bohumil Boček.

ČÍSLO 1.—2.

Major gšt. J. Chleboun:

Pěchota na předních strážích.

(Boj francouzského pěšího praporu IV./366. na Mont-sans-Nom
dne 15. července 1918.)

Při služební cestě do Francie r. 1928 měl jsem čest seznámiti se s panem podplukovníkem franc. gen. štábu M. Besnierem, profesorem pěchoty na vysoké válečné škole v Paříži.

Na mou žádost vypravoval mi své zkušenosti, získané ve světové válce. Jednou z těchto historií je případ, který níže vyličím s laskavým svolením pana podplukovníka podle jeho spisku „La bataille du 15. juillet 1918 dans les Monts de Champagne“, určeného pro pokračovací kursy francouzských záložních důstojníků. Podplukovník Besnier v něm líčí události u praporu IV./366., jehož byl tehdy velitelem.

Koho zajímají události na straně německé v tomto boji a úseku, najde je vyličený týměž autorem v dubnovém sešitu Revue d'Infanterie z r. 1930, str. 647—658.

I. Všeobecná situace. (Náčrt 1.)

V červenci 1918 měla francouzská 132. p. divise obsazenu oblast „Normandie“, která se prostírala od výšiny Casque až po říčku Suippes, frontou k ssv.

Terén oblasti je suchá a křídovitá Champagne, řídce porostlá smrkovými lesíky, pravoúhlými a podlouhlými, povšechně směru s.—j. nebo jv.—sz. Ale pokud byly severně od římské silnice, zmizely za bojů v letech 1915 a 1917.

V záp. části oblasti jsou kopce šampaňské, jež Francouzi drží od r. 1917. Východní část oblasti je nízká a plochá a je do ní dobře viděti s výšin východně od Suippes, které jsou v nepřátelských rukou.

Ve středu stojí dva osamělé kopce, stranou od ostatních. Jsou to Mont-sans-Nom (t. j. bezejmenný kopec) a kopec 181.

Obranná postavení.

První obranné postavení probíhalo rovnoběžně s kopci šampaňskými a pak od Casque se uhýbalo k jv. mezi Auberive (franc.) a Vandescourt (něm.).

V dnešním smyslu bylo to postavení krycí.

Mezilehlá posice — probíhala podél římské silnice a byla až do r. 1917 francouzskou první posicí. Mont-sans-Nom a vrch 181 jí vévodí na zcela krátkou vzdálenost. Tato posice byla později armádou zvolena za „hlavní“.

Druhá posice byla 3 km jižně od římské silnice. V ní byly pojaty Baconnes a tvrz Saint Hilaire.

Dále byla zřízena příčka a, spojující Montsansnom s mezilehlou posicí; tato příčka měla velký význam pro střední úsek, jenž nás bude nejvíce zajímati.

Organisace a obsazení oblasti „Normandie“.

Oblast byla rozdělena na 3 úseky, a to:

úsek Teton — obsazen 166. p. plukem,

úsek Mont-sans-Nom — obsazen 366. p. plukem,

úsek Golfe — obsazen 330. p. plukem.

Obyčejně měly pluky své prapory rozloženy do hloubky:

1 prapor na první posici,

1 prapor na mezilehlé posici,

1 prapor vzadu v ubytování (kantonuje nebo táboří nedaleko za mezilehlou posicí).

Úkol předních stráží.

V červenci 1918 se ovšem ještě nemluvilo o předních strážích, nýbrž prostě o osádce první posice.

Který úkol měly tedy jednotky oblasti Normandie, umístěné v této posici?

Úkol ten nejlépe bude osvětlen výňatky z rozkazů, jež byly postupně divisi a armádou o tomto bodu vydány.

19. března 1918 nařídila divise:

„Prapory, které jsou v 1. posici, mají za úkol „brzdicí činnost“, podobnou té, kterou předpis o službě v poli ukládá předním strážím.“

Zřejmě tedy tatáž myšlenka jako dnes, ba i slovo „přední stráž“ bylo již vysloveno.

V červnu 1918 praví armáda:

„Zkušenost posledních útoků ukazuje naprostou nutnost stáhnouti téměř všechny jednotky 1. posice mimo dosah nepřátelských minometů, do organisovaných míst, vojsku dobře známých.“

9. června 1918 nařizuje divise:

„První posice je vzhledem k mezilehlé posici (posici hlavní) posicí krycí. Svou činností má zpomaliti a rozložit nepřátelský útok.

Bude-li lze nepřátelský útok předvídati, bylo by lze ponechati na ní jen slabé síly (na př. jen 1 pěší rotu pro pluk). Tato otázka bude studována.“

11. června 1918 vydává divise rozkaz o způsobu nepřátelských útoků:

„Nepřátelský útok byl v předešlých ofensivách připraven různě dlouhou přípravou průměrně 3—4hodinovou, jež měla zničiti první naše čáry (minami a hrubým dělostřelectvem). Plynovými střelami střídavě s výbušnými byla obrácena též proti našim bateriím.

Za přípravy se umístí pěchota a potom vyrazí, jsouc předcházena pohyblivou palebnou přehradou, když bylo dříve všechno dělostřelectvo soustředilo palbu na naši první čáru (Trommelfeuer). Bubnová palba trvala $\frac{1}{2}$ až $\frac{3}{4}$ hodiny.“

Konečně armáda nařizuje 6. července:

„Velitel arm. sboru (IV^o) učiní opatření, aby spojil obranu 1. posice s pravým křídlem sousedního armádního sboru na „mezilehlé posici“.“

II. Podrobná situace. (Náčrt 2.)

Ve středním úseku Mont-sans-Nom byl v 1. posici obyčejně rozložen prapor 366. p. pl., jak ukazuje přiložený náčrt:

2 p. roty v 1. sledu,

1 p. rota na vrcholku Mont-sans-Nom,

SV. praporu (SV. Ham) na sev. svahu kupy 181.

Další rota, vzatá z jiného praporu, byla v sev. části přičky a podléhala veliteli praporu.

Roty byly rozloženy po půlčetách do „bojových skupin“, jež byly umístěny v dobrých úkrytech opatřených střelivem a obklíčeny drátěnými překážkami.

V každé bojové skupině byly 1 nebo 2 lehké kulomety, v některých pak po kulometné četě (po 2 těžkých kulometech).

Kulometná rota (11 kusů) byla rozvinuta ve dvou sledech; první na výši Mont-sans-Nom, druhý na výši SV. Ham.

Četa minometů (2 kusy moždířů Stokes) byla umístěna sv. od koty 181.

Prapor byl obvyčejně podpórován 1 děl. oddílem, s nímž bylo dokonalé spojení.

Pojítka byla velmi dobře rozvinuta, což je pro přední stráž velmi důležité.

Mezi praporem v 1. posici a velitelstvím pluku byla podzemní telefonní linka. Na Mont-sans-Nom byla kromě toho armádní pozorovatelná, rovněž spojená s úřadím podzemní telefonní linkou. Obvyčejných telef. linek bylo několik na různé strany.

Prapor byl s plukem dále spojen radiem (vysílací i přijímací stanice u SV. Ham) a optickou stanicí (na Mont-sans-Nom); dále měl holuby a psy a ovšem i běžce.

Taková byla obvyčejně sestava a výbava praporu. Úkolem bylo při nenadálém nepřátelském útoku bránit se na místě.

Ale jak bylo již výše řečeno, shledalo se, že je naprosto nutné uchránit jednotky 1. sledu účinků palby nepřátelského dělostřelectva a hlavně minometů.

Z toho důvodu byla předvídána v tom případě, že by doba nepřátelských útoků byla známa, „sestava velkého poplachu“.

Ta záležela v podstatě v tom, že prapor přenesl sílu svého odporu zpět. Proto měly obě čelní roty ponechat na místě jen po dvou bojových skupinách (A_4 , A_6 , B_4 , B_6 na náčrtu), t. j. pro úsek 4, a umístiti se na úrovni SV. Ham a vzadu. Rota 2. sledu a těžké kulomety zůstaly však na svých obvyklých místech.

Úkolem oněch 4 polních stráží (neboť tak je lze pojmenovati) bylo pozorovati a hlásiti vyrazení nepř. pěchoty. Po skončení této úlohy měly se vrátiti k svým rotám. Hlášení měly dáti raketami, telefonem, holuby, psy a běžci, jichž všech mělo býti současně použito.

Stažené roty našly na kotě 181 jednak ohniska odporu, dokonale organizovaná, jednak jen prosté zákopy, spojující ona ohniska odporu, chráněné drátěnými překážkami. Úkryty byly četné a pevné a obě roty v nich při nepřátelské palbě mohly najíti útočiště.

Opěrná stanoviště byla oběma rotami předem obhlédnuta a dobře známa.

V této sestavě velkého poplachu měl prapor za úkol palbou zdržeti postup nepřítelů a rozložit jeho útok, t. j. oddělit jeho pěchotu od souvislé a mocné pohyblivé přehrady, která ji předcházela.

Podpora předních stráží dělovou palbou.

Byla předvídána přehradnými palbami dělovými, jednak před 1. posicí, jednak dovnitř.

Dělostřelectvo mělo vytvořiti celkem 3 přehradu, a to: přehradu 1: před obě roty 1. sledu, event. před ony 4 polní stráže, t. j. před pozorovací sled.

Měla býti zahájena na znamení, dané polními strážemi 6ohňovou raketou, která měla býti vystřelena, když nepř. pěchota vyrazela k útoku. Po jisté době se tato přehrada zkracovala, takže se umístila přímo na francouzský první sled.

Přehrada 2: před Mont-sans-Nom a před příčku; měla býti zahájena po přehradě 1 podle hodinového řádu nebo na žádost pěchoty červenými a zelenými raketami.

Přehrada 3: před les Bois-du-Chien (t. j. Psí les) 181, jež dále na východ splýnula s přehradou 2. Měla býti spuštěna na raketu s šesti hvězdici.

Konečně před mezilehlou posicí (t. j. hlavní posicí) byla předvídána přehrada 4, jež měla býti spuštěna na žádost pěchoty, danou raketou s třemi hvězdici.

Taková byla soustava sil a paléb, ovšem jen v úseku 366. p. pluku. V úseku Teton na př. sice tomu bylo podobně, sled pozorovací se skládal ze 4 polních stráží po 1 poločetě, sled odporu byl rovněž v síle 1 praporu, ale od všech tří praporů pluku. Zato v úseku Golfe přední stráže vůbec neměly sledu odporu, nýbrž jen sled pozorovací o 4 polních strážích každá po 1 půlčetě.

Co se týká mezilehlé posice, byla v úseku pluku tvořena 2 středisky odporu: SO. des Ecouttes a des Guetteurs. Zadní hranice této posice probíhaly něco jižně od římské silnice. Činila tedy hloubka posice asi 800—1000 m.

Posice tato byla — jak je viděti z náčrtu — celkem na odvráceném svahu obou kopců Montsansnom a 181 a v úseku 366. p. pl. jimi výborně kryta. Nepřítel musil nutně míti obě kupy, než mohl udeřiti na mezilehlou posici. Aby nemohl 1. posice v úseku pluku vydrobiti z boku, byla, jak již řečeno, vytvořena příčka, jež spojovala Mont-sans-Nom se SO. des Guetteurs.

III. Vývoj událostí.

Před 15. červencem byl nepřítel zcela trpný. Naopak Francouzi vykonali četné přepady německé fronty v celé oblasti 4. armády. Německá bitevní sestava se sice valně nezměnila, ale podle zpráv leteckých a jiných měl býti německý útok zahájen každý okamžik. Francouzské dělostřelectvo bylo velmi činné, ale snažilo se neprozraditi všechna svá palebná postavení.

13. července přišel rozkaz zaujmouti sestavu velkého poplachu, ale přejíti opět do obvyklé sestavy, nezačne-li se německá příprava do 2 hod. 14. července. To se též stalo. 14. července byly některé úkryty v 1. posici — které byly určeny k vyklizení — zamořeny yperitem (výbušnými granáty). Později se Francouzi dověděli, že toto opatření mělo dobré výsledky.

Téhož dne v 19 hod. 55 min. vnikl francouzský oddíl, silný 170 mužů (půl p. roty od IV./366., granátníci od obou ostatních praporů a několik

ženistů) pod velením velitele 13. p. roty nadporučíka Balestie asi 500 m hluboko do německé čáry s úkolem shlédnouti, do jaké míry je nepřítel připraven k útoku, a přivést zajatce.¹⁾

Nadporučík shledal skutečně podle četných známek, že útok je přede dveřmi a zaja 27 nepřátel. Ti prohlásili, že se německá příprava začne ještě v noci a útok vyrazí ve 4 hod. 15. července ve všeobecném směru: Chalons.

Současně přišel rozkaz zaujmouti sestavu velkého poplachu a ve 23 hod. 30 min. spuštěna francouzská protipříprava.²⁾

Sestava pěchoty v úseku Mont-sans-Nom dne 15. července.

Na 1. posici (t. j. PS.): prap. IV./366,
na příčce: prap. V./366. (jeho severní rota podléhala veliteli IV./366),
na mezilehlé posici (t. j. hlavní posici): VI./366 a 1 prapor 75. p. pl.
(od jiné divise), dále jednotky ženíjní a domobranecké.

Čtenář shledá asi podivným, že na hlavní posici byla jen polovina pěchoty úseku, kdežto celá druhá polovina byla na PS. a na příčce.

Avšak, jak již bylo řečeno, od úseku Mont-sans-Nom se fronta všeobecně ohýbala k jv., čímž v úseku Golfe přední stráž už neměla úkol odporu, nýbrž jen úkol pozorovati; tím vznikly v kopcích šampaňských vlastně dvě čáry odporu (PS. a hlavní), kdežto na Suippes jen jedna. Přechod obou organisací byl proveden právě v úseku Mont-sans-Nom.

Stojí snad ještě za zmínku mravní příprava francouzských vojsk 4. armády na nastávající velký německý útok („Friedensturm“). Způsob těchto útoků byl znám a velitel 4. armády generál Gouraud jej oznámil svým vojskům několik dní před 15. červencem tímto armádním rozkazem:

„Můžeme býti napadeni každý okamžik; všichni cítíte, že nikdy nebyla obranná bitva přijata v lepších okolnostech, než bude naše nyní. Víme, co činí nepřítel, a jsme připraveni. Jsme mocně posíleni dělostřelectvem i pěchotou.

Budete se bití na půdě, kterou jste svou prací a houževnatostí proměnili v pevnost. Ta bude nedobytná, budou-li všechny vchody do ní dobře chráněny.

Nepřátelská palba bude hrozná, ale Vy ji snesete bez zachvění. Útok bude zahájen v mracích kouře, prachu a plynu, ale Vaše postavení a Vaše výzbroj jsou strašné. Ve Vašich prsou bijí statečná a pevná srdce svobodných mužů.

Nikdo nebude patřiti zpět. Nikdo necouvne ni o krok. Každý bude ovládán jen jedinou myšlenkou: pobíti jich mnoho, tolik, až toho budou míti dost.

A proto Vám Váš generál praví: „Zlomíte tento útok a Francii vzejde krásný den.“

Francouzští vojáci očekávali takto zpravení a připravení strašný den 15. července.

¹⁾ O provedení výpadu vizte: „Gen. Huquenot: „Un coup de main historique executé par la 132 D. I. le 14. Juillet 1918“ v Revue Militaire Française z dubna 1923.

²⁾ Podrobnosti vizte v práci mjr. gšt. franc. arm. Bernise „Význam zprávy v pojetí a provádění manévru“. — Voj. rozhledy, r. VIII. (1927), str. 20.

Boj na 1. posici.

V 0 hod. 10 min. začala německá příprava na francouzské přední zá-
kopy, v té chvíli již podle plánu vyklizené.

Ve 4 hod. 15 min. vyrazila německá pěchota za pohyblivou palebnou
přehradou a polní strážé to oznámily podle rozkazu. Na jejich rakety
byla spuštěna přehrada 1. Avšak ze všech 4 stráží se nikdo nevrátil.

Němci postupovali v úseku Mont-sans-Nom hlavně na západě a na
východě. Ve středu byli zastaveni palbou kulometů lehkých i těžkých, jež
zahájily palbu, a niž spatřily nepřitele, „neboť v prachu a v kouři
kdyby byly čekaly, až jej spatří, bylo by bývalo pozdě“.

Brzy byla německá pěchota oddělena od své palebné přehrady a ko-
nečně zastavena na čáře: vrchol Mont-sans-Nom—zákop Leroy.

V 16 hod. 30 min. nemohla se stále ještě pohnouti, jsouc přibita
k zemi jednak předvídanými palbami pěchoty, jednak soustředěním
dělové palby, vyžadovaným pěchotou buď na čelní nepřátelský sled, buď
na zálohy prostřednictvím zemní telegrafie.

Za těchto okolností pokroky Němců na obou stranách kupy 181 měly,
dokud 181 byla v držení Francouzů, malý význam. Do večera se nedo-
stali vůbec k hlavní posici a rozložení zcela odporem praporu IV./366.,
byli zastaveni 500 m severně od ní.

Zdá se, že útočník nemohl toho dne nic vážného podniknouti též proto,
že neznal přesně umístění svých předních částí.

Prapor IV./366 bojoval vlastně ve 2 částech — napřed 1 pěší rota,
vzadu 2 pěší rot, těžké kulomety byly rozděleny mezi obě ohniska odporu.

V 17 hod. 30 min. se prapor IV./366 vrátil do hlavní posice, ztrativ
asi polovici svého počtu. Avšak tyto ztráty byly vyváženy úspěchem pra-
poru, jemuž se podařilo splnit úlohu, kterou dostal: „rozložiti nepřátelský
útok“, t. j. oddělit nepřátelskou pěchotu od ztrnulé soustavy dělových
pohyblivých palebných přehrad.

IV. Poučení a závěry.

Událost, kterou jsem právě vyličil, je vzata z bojů na ustálené a
opevněné frontě. Prapor pěchoty dostal za úkol rozložit ve spojení se
svými sousedy nepřátelský útok, při čemž byl v celkové obranné sestavě
na místě a v poměru, které dnes nazýváme krycí postavení a přední
strážé.

Ale může-li nám býti tato minulost též nějak poučnou do budoucna,
když přece válka budoucnosti — všichni to tvrdí — bude v á l k o u p o h y b n o u a jakožto taková nebude prý, alespoň s počátku, nic věděti
o zákopech, úkrytech, betonu, podkopech, souvislých frontách a p.

Na tuto otázku nutno všeobecně odpověděti — ano. Studie jisté vá-
lečné události — ať z kterékoli doby — může býti vždy užitečnou, ovšem
za předpokladu, že známe onen příběh do té míry přesně, abychom mohli
s jistotou srovnati výsledky s příčinami.

Takové srovnání jest ostatně jediná věc, která je v studiu dějin
užitečná.

Kromě toho mnohé představy o budoucí „pohybné válce“ jsou značně
skreslené, protože jsou stále více pod vlivem dojmů z našich mírových
bojových cvičení, v nichž zpravidla chybí jakákoliv úprava terénu. Ale to
je velký omyl a využití a úprava terénu by i v budoucí válce měly tak
důležitou úlohu jako ve válce právě minulé.

Ostatně oba naše hlavní řády G-V a P-I-I vidí věc tak, jak právě pověděno.

Polní řád jednak v člancích 194, 195 a 197, hlavně však v čl. 379 předvídá, že od PS. může býti žádáno, aby kladly nepříteli odpor.

Konečně čl. 436 nás poučuje, jaký úkol může býti dán PS. v rámci divise. Čteme tu: „Úkolem předních stráží může býti: Buď prostě dáti znamení na poplach hlavní posici a pak se stáhnouti, při čemž nutno uvolniti prostor před hlavní posicí, nebo klásti odpor na posici, která jim byla určena.“

Otevřeme-li P-I-1, čteme v čl. 791 jinými slovy totéž:

„Úlohou vojsk v krycí posici jest:

buditi zavčas poplach u osádky v hlavním postavení, aby mohla učiniti svá bojová opatření;
zastavovati místní útoky;
zdržovati a rozkládati velké útoky.“

A v čl. 806:

„Bojové jednotky a zálohy kladou podle plánu obrany buďto částečný odpor až do ohrožení obchvatem aneb až do noci, aneb odpor do posledního muže.“

Můžeme tedy odpověděti na danou otázku kladně, neboť oba naše řády předpovídají, že se někdy PS. budou „bránit v postavení, které jim bylo vytčeno“.

*

Které podmínky musí býti splněny, aby tento úkol odporu mohl býti splněn a přinesl užitek?

První podmínkou, základní důležitostí, jest, aby jednotky na PS. znaly jasně svůj úkol.

PR. v čl. 436 praví: „Úkol předních stráží musí býti vždy jasný.“

Proto je třeba, aby byl dán, abych tak řekl, hmatatelně, makavě, a pro každý případ zvlášť.

P-I-1 v čl. 791: „Velitelství stanoví vždy svými rozkazy, jak se mají vojska v krycí posici chovati...“

Toto „hmatatelné“ je třeba vyjádřiti buď časově (držeti do určité hodiny) nebo prostorově (ústup, když nepřítel dosáhne jisté čáry) nebo konečně na rozkaz (kdo jej dá a jak).

Chyba je říci na př. nevyčkatí velkého nepř. útoku, nedati se vážně upoutati v boj a p.

To vše je stejně platné ve válce zákopové jako pohybné.

Kdo dává úkol předním strážím?

PR. v čl. 436, jenž jinými slovy opakuje, co bylo řečeno v čl. 395, odpovídá jasně: „Není-li úkol předních stráží určen velitelem armády, určí jej velitel divise se zřetelím na situaci a zejména na to, jak pokročila úprava terénu na hlavní posici...“

Tedy buď velitel armády nebo velitelé divisi dají úkol předním strážím.

Při tom tento úkol „může býti různý na různých místech krycí posice“, jako tomu bylo v oblasti Normandie, v úsecích Mont-sans-Nom a Golfe.

Dříve než se dotkneme dalších podmínek úspěšného odporu PS., je třeba poněkud širě rozvésti jednak okolnosti, za nichž byly zaujaty v našem případě 15. července 1918, jednak ty, za nichž pravděpodobně by mohly býti zaujaty v budoucí pohybné válce.

Na počátku světové války vidíme všude nepřátele v dotyku, jak na sebe narazili, mající velmi silně obsazen první zákop a zálohy vzadu. Chtěl-li některý útočiti, snažil se rozbiti tuto první čáru a prorazit ji. Po-
něvadž ji znal, mohl proti ní použiti výhodně svých prostředků, hlavně dě-
lostřelectva, a způsobiv protivníku těžké ztráty, zpravidla jí pronikl.

V roce 1917 se Němci brání již v hloubce, a aby se vyhnuli nepř. dělo-
vé palbě a také aby ji roztržili na větší prostor, zřizují t. zv. „předpolí“
(Vorfeld), jež získávají tím, že ve chvíli útoku přeloží svou hlavní obran-
nou čáru o 500—1000 m zpět. Protiútoky pak se snaží dostati se tam, aby
po skončení bitvy měli v rukou přední čáru, kterou drželi před bitvou.

Francouzi, kteří veřejným míněním byli donuceni k taktice „neustou-
piti ani píď půdy“, dlouho nepřijali této taktiky. 15. července 1918 však
vidíme, že použili celkem téže myšlenky, ovšem již zdokonalené a přizpů-
sobené své situaci.

Hlavní své síly neumisťují na své 1. posici pevně vybudované a při-
pravené k odporu, nýbrž, aby klamali nepřátele a současně rozrušili jeho
útočnou sestavu, ponechávají na ní jen několik jednotek — výborně
opevněných,

- seskupených,
- výborně podporovaných palbou z hlavní posice,
- opatřených dobře pojítky, jimiž jsou spojeny s hlavními silami.

Přeneseme-li se nyní do oblasti války pohybné, musíme přiznati, že
naše přední stráž naprosto nebudou moci počítati zejména s opevněním,
s úkryty z r. 1918, protože jich na počátku války jistě nebude. Lze na-
mítnouti, že ani protivník nebude míti tolik dělostřelectva, jako měli Něm-
ci ve světové válce.

Plyne z toho tedy snad závěr, že v budoucnu nebudeme moci dávat
předním strážím vůbec úlohu odporu? Nikoliv; neboť oba řády, jak jsme
viděli, počítají s tím, že PS. dostanou úkoly brániti se na místě. Tedy snad
opačně, že v budoucnu můžeme právě proto, že nepřítel nebude míti s po-
čátku tolik materiálu, dávatí PS. úkol odporu jedině s hlediska dokonalosti
prací na hlavní posici? Jistě že nikoliv, neboť boj na PS. si zpravidla vy-
žádá těžkých ztrát (u IV/366 50% počtu).

Odtud se naskýtají dvě otázky:

- kdy je vhodné dáti PS. úkol odporu a
- která opatření je třeba učiniti uvnitř PS.?

Na první z nich odpovídá Polní řád na několika místech, ale dosti ne-
určitě, jsa stále ovládán potřebami hlavní posice.

Tak v čl. 379 praví:

„... počet (předních stráží), úloha a chování za útoku jsou jasné
stanoveny pro každý zvláštní případ obrannými plány se zřením na te-
rén, povšechnou sestavu, připravenost hlavní posice a na předpoklady o ne-
přátelském útoku“.

Jak však zasahují tito činitelé kromě „připravenosti hlavní posice“,
kterýžto požadavek je jasný?

V témže článku se žádá:

„Přední stráž má býti co možná podporována dělostřelectvem, umí-
stěným na obranu hlavní posice. Je-li třeba, jsou některé částice dělostř-
electva posunuty až k předním hranicím hlavní posice, někdy dokonce i přes
tyto hranice.“

V čl. 436 se čte:

„... Má býti možno, aby byl tento ústup podporován dělostřelectvem a také palbou pěchoty z hlavní posice...“

Hlavní však požadavek jest obsažen v témže článku:

„Často bývá důležité držet i co možná nejdéle určitá místa (pozorovatelná, boční bastiony) ležící v krycí posici. Ve skutečnosti se pak tato místa pokládají za část hlavní posice.“

Konečně v čl. 462 čteme:

„Boj předních stráží má týž ráz jako obrana hlavní posice. Opírajíce se o opevněný terén a jsouce podporovány jednotkami dělostřelectva k tomu určenými, brání přední stráž palbou své pěchoty opěrná místa, která mají podle rozkazu držeti. Je-li třeba, zasadí zcela své zálohy buď k posile střílejících částí nebo k protiútokům.“

Dostanou-li rozkaz, aby ustoupily, provedou to po částech určeným směrem a na určená místa pod ochranou palby veškerého dělostřelectva i palby pěchoty, zejména těžkých kulometů, všech částí hlavní posice, které mohou zasáhnouti.“

Avšak má-li boj na PS. „týž ráz jako na hlavní posici“, je rozdíl mezi oběma vlastně jen ve slovech (nemluvě o protiútocích). Přípravy k oběma musí býti stejné, t. j.:

opevněný terén,

silná palba

a nutně pojítka a zajištění velení.

A teprve jsou-li tyto požadavky splněny, máme naději, že naše PS. splní dobře svou úlohu.

Ovšem, výraz „opevněný terén“ třeba vzít široko, a poněvadž polní opevňovací práce jdou vždy pomalu, zvláště při omezených prostředcích PS., využijeme co možná přirozených ohnisk odporu, jako jsou osady, lesy a přírodní překážky.

Mají-li PS. vytvořiti silnou palbu, nestačí zpravidla se svými prostředky a potřebují podpory z hlavní posice. Tím terén a vzdálenost mezi oběma musí býti takové, aby tuto podporu umožňovaly (chceme-li PS. podporovati těž. kulometry z hlavní posice, nesmí býti vzdálenost mezi předními hranicemi obojí posic mnoho přes 1500 m).

Nejen to, musíme dbáti i výzbroje nepřítelovy, a obsahují-li na př. OA., útočné vozy, obrněné vlaky, musíme ji voliti tak, aby terén kladl účinné překážky těmto zbraním.

Je nasnadě, že skoro vždy tyto podmínky k svému splnění vyžadují času.

★

Která vnitřní opatření musí nyní učiniti jednotky na PS.? Majít zpravidla přikázány široké úseky, neúměrné jejich prostředkům.

Polní řád naznačuje řešení v čl. 453, kde praví:

„Na krycí posici určuje opevňovací plán pěchoty osy odporu, na kterých má býti opevnění provedeno.“

Čl. 462, slyšeli jsme, mluví o obraně „opěrných míst“, článek 379 pak praví: „Mají-li přední stráž klásti odpor, rozdělí se do šířky podél os anebo na několik úseků předních stráží.“

Důležité jest uvedené ustanovení článku 436.

P-I-1 neodporuje nijak těmto povšechným ustanovením a v čl. 817 se vyjadřuje přesněji:

„Je-li krycí postavení velmi silně obsazeno a mají-li tam rotý klásti odpor do posledního muže, opevní se dokonale a zůstanou více pohromadě, i když musí proto ponechat široké mezery mezi opěrnými stanovišti sousedů. Nejsou-li tyto mezery chráněny palbou jiných opěrných stanovišť, položených více vzadu, užijí velitelé rot k palbě na tyto mezery značné části svých samočinných zbraní, zvláště těžkých kulometů, mají-li je po ruce.

Úprava opěrných stanovišť a obrana jich je pak táž jako v hlavním postavení.“

A v čl. 821 se praví o boji praporu v krycím postavení: „Opatření velitele praporu jsou táž jako opatření pro prapor v hlavním postavení.“

To znamená všeobecně, že se jednotka na PS., má-li klásti odpor, zařídí na prostoru asi tak velikém, jako se jí přikazuje v hlavním postavení, při čemž jednak musí učiniti zvláštní opatření pro ochranu svých boků, jednak musí býti mezery mezi ní a sousedy vyplněny palbou z hlavního postavení.

Jinými slovy, jednotka brání jen význačné místo svého úseku, tak jako IV./366. bránil Mont-sans-Nom a 181.

V našem případě vidíme, vskutku, 14. pěší rotu 366 bojovati v opěrném stanovišti, pohromadě, na Mont-sans-Nom, a prapor ve středisku odporu na 181. Východní část plukovního úseku zůstala prázdná.

To jsou tuším odpovědi na obě otázky, které jsme si dali.

Tyto odpovědi nám mohou býti velmi užitečné, prodchneme-li se jejich naučením a vyvodíme-li z nich důsledky. Uchrání nás omylů a voj-ska ztrat.

Vidímeť velmi často, že velitelé dávají jednotkám úlohu odporu, aniž se ptají, vyváží-li dosažené výsledky utrpené škody, aniž se též snaží učiniti, co lze, aby PS. byly v své nevděčné úloze podporovány.

Velmi často by pak věc dopadla tak, že by PS. nesplnily úkolu, ale s velikými ztrátami byly poraženy na škodu celkového manévru.

Chceme se ještě dotknouti podmínek celkového manévru, provedeného 4. franc. armádou 15. července 1918.

Bylo již řečeno, v čem záležel.

Generál Gouraud přenesl v šampaňských kopcích těžiště obrany zpět, aby se tak vyhnul nepřátelské dělostřelecké přípravě, ponechav na důležitých místech 1. posice jen omezené síly s úkolem rozložit nepřátelský útok. Tento manévr nebyl proveden jen v rámci divise a pluků, nýbrž i u IV./366. a viděli jsme, že i v něm bylo těžiště sil, původně napřed, přeneseno zpět (na 181).

Tím bylo dosaženo, že nepřítel neznal průběhu francouzských předních hranic, vyvolených pro nastávající bitvu.

Je třeba zcela zvláště zdůrazniti, že tento manévr, tak vydatný v svých účincích, nebyl výsledkem náhody a opatření poslední chvíle, nýbrž byl předvídan a připraven, jak jsme viděli dříve předem.

Sestava velkého poplachu byla všem známa a každý v ní znal své místo.

Byla zaujata přechodně již 13. července, aby tak bylo čeleno i možnému německému překvapení, a byla by bývala na místě na př. 15. července, i kdyby nebylo bývalo zpráv od zajatců o nastávajícím útoku.

Krátce, tato sestava byla výsledkem velitelského manévru, byla předvídána a připravena.

Chťt takový manévru konati bez podobných opatření v poslední chvíli bylo by bývalo nemožné.

Myslíme, že nelze lépe osvětliti podstatu, účel, podmínky a obtíže tohoto manévru, než to učinil Polní řád v čl. 383:

„Podaří-li se utajiti před nepřítelem umístění a organizaci hlavní obranné posice, je vydán při svých útocích velkým překvapením.

Předně již jeho příprava může vyzníti na plano. Mimo to se jeho vojska v útočné sestavě mohou znenadání octnouti v přesné palbě obránce přípravou nedotčeného. Za těchto podmínek je neúspěch nepřítele jistý.

Těchto výsledků dosáhneme hlavně:

1. dobrým využitím terénu a pečlivým zastřením prací i způsobu, jak jsou posice obsazeny;

2. oslepením nepřátelských přezvědných orgánů (pozorovatelů, letadel) a zaražením nepřátelských průzkumných hlídek a výpadů.

Je-li třeba se obávat, že nepřítel zná posici, může býti výhodné poněkud ji před jeho útoky posměniti. To je možno, když je terén dobře organizován do hloubky. Ba je dokonce i možno opustiti posici více nebo méně upravenou a stáhnouti se do volného terénu.

Tento manévru může míti veliké výsledky, ale je velmi nesnadný a dosti choulostivý. Vyžaduje od velitele, který jej nařizuje, velké odhodlanosti a od vojska, které jej provádí, dokonalé kázně a znamenité morálky. Musí býti pečlivě připraven a proveden ve vhodný čas a naprosto tajně.

Článek jako by měl přímo na mysli manévru generála Gourauda, vykonaný jeho armádou 15. července 1918.

Chci ještě poukázati na skutečnost, samozřejmou sice, ale dosti zanedbávanou a opomíjenou, že totiž hodnota jistého manévru není sama v sobě, nýbrž je vždy dána jedině opatřeními protivníkovými.

Němci 15. července 1918 prováděli rovněž jistý manévru. Svůj útok prováděli totiž jistým způsobem, který měl v r. 1918 již třikrát velký úspěch. Tento bojový způsob, lze říci útočná taktika, byl ještě v zimě 1917/1918 sestaven generálem Ludendorffem a armáda v něm vycvičena.

Nuže, tento osvědčený způsob boje selhal 15. července, protože francouzský velitel myslil o tak dále.

To však Němci nevěděli. A kdyby to byli věděli, byli by nepochybně bývali operovali jinak, nebyli by asi konali mohutnou přípravu na 1. sled nepřátelský, nýbrž byli by nejprve jen vyslali slabé oddíly, které by byly ohmataly nepřátelskou čáru atd. atd. Ale to jsou jen dohady. Jisté je, že proti francouzské obraně z 15. července bylo třeba jiného útočného způsobu, než kterého toho dne použili Němci. Způsob, jehož použili Němci, byl velmi dobrý, ne-li výtečný po třikrát, ale nebyl k ničemu po čtvrté.

Vidíme tedy, že jistý bojový způsob má cenu jen poměrnou, dokud naň protivník nenašel odvetu, ta se zase hodí jen proti jistému bojovému způsobu protivníkovu.

Z toho plyne důležitá, třebaže samozřejmá poučka, že je třeba, abychom měli v zásobě do války velké množství bojových způsobů, obměnitelných a použitelných podle okolností a podle protivníka.

Zásady válečné jsou neměnné, způsoby a výpomoci boje jsou stále různé a stále se mění. Mnohé z toho, čemu se učíme v míru, musíme přeměnit již druhý týden válečný, jakmile totiž nepřítel sezná náš způsob boje.

Ve válce je tomu ve velkém podobně jako v šermu v malém. I šermíř musí stále měnit způsoby svého umění podle protivníka, s nímž se utká. K tomu je třeba, aby jednak dovedl ihned pochopiti a vycítiti slabiny a silné stránky svého protivníka, jednak dovedl jim okamžitě čeliti a jich využiti.

Voják má úkol složitější a proto musí své možné protivníky studovati již v míru a zvláště pak v průběhu války a snažiti se vyvodit z tohoto studia určitá poučení a použitelné závěry. Avšak, aby jich mohl využiti, musí ještě míti tvůrčí obraznost, jež stále pilně přihlídá ke skutečnosti, je s to přizpůsobiti v řešení každého jednotlivého případu prostředky a způsoby boje situaci a terénu.

Zdá se nám, že bude správné, podepřeme-li tyto vývoody slovy známé autority francouzské.

Generál Serrigny v knize „Reflexions sur l'art de la guerre“, str. 186, praví: „Manévr se jeví jakožto kombinace tří činitelů: válečných prostředků, terénu a času, v prospěch prvních. S nimi počet kombinací je nespočetný, což jest ostatně štěstí, neboť jakmile je nějaký manévr nepřitelem zvěřen, pozbývá své ceny, protože protivník, má-li dosti obrazotvornosti, najde vždy správnou odvetu. Manévr je tedy umění vymýšleti úskoky a léčky...“

Poněvadž však nepřítel činí rovněž tak, je třeba, jak jsme již řekli, tvůrčí obrazotvornosti k vymýšlení, odvahy a výcviku k jich použití,

„majíce na paměti onu základní zásadu vůbec, že totiž ve válce je třeba vždy býti napřed o myšlenku a o způsob“ („... à la guerre il faut toujours être en avance d'une idée et d'un procédé“. Tamtéž, str. 73).

Konečně považuji za účelné zdůrazniti velmi odlišný způsob mravní a duševní přípravy u obou protivníků.

Kdežto Němci šli do útoku s velkým „hurá“, plně přesvědčeni svými veliteli, že to bude poslední útok německé armády, po němž musí Francouzi složiti zbraně (Friedensturm!), a v tomto útoku že německá pěchota půjde snadno vpřed za dělostřeleckou přehradou, jež vše rozbije a zničí, francouzský generál připravil své vojáky na boj, který je čekal. Nezatajoval jim nijak hrůzy, jež nepřátelský útok způsobí, nýbrž ozřejmiv jim výhody vlastní situace, prohlásil, že jim důvěruje.

Oba tyto způsoby pozvedly morálku bojovníků, jenže německý měl v zápětí tím větší zklamání, čím větší byla naděje a optimismus.

Je najevě, že každý velitel mluví s vojáky jiným způsobem, jak to je dáno jednak jeho povahou, jednak duševní úrovní jeho podřízených.

Ponechávaje zcela čtenáři, aby rozhodl, který z obou popsaných způsobů mu vyhovuje, dal bych sám přednost francouzskému, ne proto, že tehdy Francouzi měli úspěch, nýbrž proto, že francouzský generál mluvil pravdu v těžké situaci, což je možné vždy jen mezi muži statečných srdcí, kteří pravdu snesou.